

Warszawa, 14-10-2022 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.501.142.2022.MKS

Pan

Mariusz Błaszczak

Wiceprezes Rady Ministrów

Minister Obrony Narodowej

ePUAP

Szanowny Panie Premierze,

Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z urzędu sprawę dotyczącą wycieku danych osobowych żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej. Z informacji prasowych wynika bowiem, że doszło do nieuprawnionego udostępnienia informacji z rozkazu dziennego w związku z wykonywaniem przez żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej obowiązków służbowych podczas operacji »Gryf«¹. Istotne jest to, że informacje te dotyczyły znacznej grupy osób – 58 żołnierzy, a ich zakres obejmował m. in. stopień wojskowy, imiona i nazwiska żołnierzy, imię ojca oraz PESEL.

¹ Informacje prasowe: <https://www.onet.pl/informacje/onetwiadomosci/wyciekly-dane-polskich-zolnierzy-stacjonujacych-na-granicy-z-bialorusia-boja-sie/c5rv0ce,79cfc278> (dostęp 11.10.2022).

Rzecznik zauważa, że naruszenie bezpieczeństwa tak szczegółowych danych osobowych, w tym numeru PESEL osób wskazanych z imienia i nazwiska może skutkować wkroczeniem w życie prywatne osób dotkniętych takim naruszeniem. Dodatkowo, niepokojące są informacje, jakie wynikają z tego artykułu prasowego, a wskazywane przez żołnierzy, iż „wiadomość o wycieku jest ogólnodostępna i nikt z tym nic nie robi (...) Są tam nasze dane osobowe, nasze PESELE oraz imiona naszych rodziców, obawiamy się, że służby białoruskie mogą nas namierzyć i skrzywdzić nas lub nasze rodziny”².

Powyższe sygnały budzą niepokój z punktu zapewnienia skutecznej ochrony prawa do ochrony danych osobowych, w tym zapewnienia bezpieczeństwa danych i ich poufności, a także z punktu widzenia przestrzegania prawa do prywatności – gwarantowanych odpowiednio w art. 51 i 47 Konstytucji RP.

Należy podkreślić, że art. 51 Konstytucji RP statuuje prawo do ochrony danych osobowych, które jest jednym z przejawów prawa do ochrony prywatności (art. 47 Konstytucji RP). Jak przyjmuje się w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przepisy art. 47 i art. 51 Konstytucji RP chronią tę samą wartość konstytucyjną – sferę prywatności (zob. wyroki TK z dnia 30 lipca 2014 r., sygn. akt K 23/11; z dnia 19 lutego 2002 r., sygn. akt U 3/01; z dnia 20 listopada 2002 r., sygn. akt K 41/02; czy też z dnia 13 grudnia 2011 r., sygn. akt K 33/08). Art. 51 Konstytucji RP reguluje kilka istotnych kwestii, a mianowicie autonomię informacyjną jednostki, czyli jej wolność w zakresie udostępniania informacji jej dotyczących, dopuszczalność ingerencji w tę wolność przez władze publiczne oraz prawa przysługujące na wypadek jej naruszenia, którymi są prawo dostępu do urzędowych dokumentów i zbiorów danych dotyczących danej osoby, prawo żądania sprostowania pewnych informacji oraz prawo żądania usunięcia

² Tamże.

pewnych informacji³. Art. 51 ust. 4 Konstytucji RP przewiduje dodatkowo nakaz ustawowego rozstrzygnięcia podstawowych zagadnień związanych z ochroną danych osobowych, tj. zasad i trybu gromadzenia oraz udostępniania informacji.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zwraca się uwagę na konieczność zapewnienia gwarancji ochrony danych osobowych. W wyroku z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt K 39/12, Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że istotne jest „ograniczenie kompetencji każdego z podmiotów ustawowo upoważnionych do przetwarzania danych wrażliwych. Mogą one wykonywać swą kompetencję jedynie, jeśli istnieją *pełne gwarancje ochrony* danych wrażliwych przetwarzanych bez zgody osoby, której dane dotyczą”. Trybunał wskazał również, że w wypadku ingerencji prawodawczej w autonomię informacyjną spełnienie wymogu proporcjonalności *sensu stricto* oznacza m. in.: a) istnienie ustawowo determinowanych gwarancji proceduralnych i technicznych bezpiecznego przetwarzania danych osobowych; b) ograniczenie katalogu podmiotów przetwarzających dane do minimum podyktowanego rodzajem danych i celem ich przetwarzania; c) określenie ram czasowych przetwarzania danych; d) wprowadzenie efektywnego mechanizmu anonimizacji; e) wprowadzenie przepisów umożliwiających stabilne finansowanie i konserwację baz danych celem zapewnienia ich niezakłóconego funkcjonowania w dobie dynamicznego rozwoju nowoczesnych technologii i różnego rodzaju ryzyka z tym związanego.

Należy zauważyć, że przetwarzanie danych osobowych żołnierzy, gromadzonych w ramach ewidencji wojskowej, o której mowa w art. 70 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz. U. poz. 655 ze zm.; dalej jako: ustawa o obronie Ojczyzny), należy zaliczyć do sfery bezpieczeństwa narodowego, a zatem nie ma zasadniczo zastosowania w tym obszarze rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)

³ Monika Florczak- Wątor, komentarz do art. 51 Konstytucji RP w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. wyd. II*, red. Piotr Tuleja; opublikowano: Lex.

2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz.U UE L. 119.1 ze sprost., dalej jako: RODO; zob. art. 2 ust. 2 lit.a RODO w zw. z motywem 16 preambuły RODO, art. 10 ust. 3 w zw. z art. 71 ust. 3, art. 10 ust. 4 ustawy o obronie Ojczyzny; zob. również wyrok WSA w Warszawie o sygn. akt II SA/WA 2222/19). **Nie oznacza to jednak pozbawienia niezbędnych środków ochrony praw i wolności osoby, której dane dotyczą, gwarantowanych przez Konstytucję RP.**

Należy też zauważyć, że zasady udostępnienia danych osobowych gromadzonych w ewidencji wojskowej, okres ich przechowywania, a także warunki przetwarzania danych osobowych przez organy wojskowe określa ustawa o obronie Ojczyzny (art. 71 i 72 ustawy, art. 10 ustawy). Artykuł 10 ust. 2 tej ustawy wskazuje, np. na konieczność posiadania zabezpieczeń technicznych i organizacyjnych zapewniających poufność, integralność, dostępność i autentyczność zgromadzonych danych, w przypadku o którym mowa w tym przepisie, tj. udostępniania danych w drodze teletransmisji przez podmioty wskazane w art. 10 ust. 1 ustawy.

W kontekście niniejszej sprawy wątpliwości Rzecznika budzi więc przetwarzanie danych osobowych przez organy wojskowe w sposób zapewniający bezpieczeństwo tych danych, tj. zgodnie z zasadami integralności i poufności.

Należy przy tym podkreślić, że integralność i poufność, zgodnie ze standardami europejskimi, są parametrami bezpieczeństwa, którym nadano rangę podstawowej zasady przetwarzania danych osobowych. Stąd też zapewnienie ich realizacji wymaga od administratora danych zastosowania adekwatnych środków technicznych i organizacyjnych⁴.

⁴ D. Lubasz (red.), *Meritum. Ochrona Danych Osobowych*, wydanie 2, s. 117.

Mając powyższe na uwadze, w związku z podejrzeniem naruszenia ochrony danych osobowych przetwarzanych przez organy wojskowe, które wiąże się z ryzykiem ingerencji w życie prywatne żołnierzy, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o przedstawienie wyjaśnień w przedstawionej sprawie.

W szczególności uprzejmie proszę o informacje:

- 1) na temat okoliczności udostępniania danych osobowych żołnierzy, w tym dokładnej liczby i kategorii osób, dotkniętych naruszeniem, a także kwestii możliwości korzystania przez żołnierzy i dowódców z komunikatorów publicznych przy wykonywaniu zadań służbowych; proszę także o informacje, czy osoby odpowiedzialne, w tym dowódcy, zostali pociągnięci do odpowiedzialności za te działania bądź zaniechania;
- 2) jakie podjęto działania w związku z nieuprawnionym udostępnieniem danych osobowych, w szczególności czy zostały usunięte z publicznego komunikatora (w jakim terminie); czy i jakie środki naprawcze zostały zastosowane (na podstawie jakich regulacji wewnętrznych/procedur/ innej dokumentacji);
- 3) czy sprawa została zgłoszona organowi nadzorczemu właściwemu w sprawie ochrony danych, a jeśli tak to na jakiej podstawie prawnej;
- 4) jakie są możliwe konsekwencje naruszenia, a także, czy w związku z udostępnieniem tak szczegółowych danych żołnierzy zapewniono bezpieczeństwo żołnierzom i ich rodzinom, a także czy w związku z podejrzeniem naruszenia bezpieczeństwa publicznego wskazane naruszenie zostało zgłaszane odpowiednim organom właściwym w zakresie ochrony bezpieczeństwa narodowego.

Z wyrazami szacunku,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/